

udføre, hvad der her skal udføres. Der er imidlertid herved den Ulempe, at en saadan Mellemkomst maatte betales; denne Betaling maatte man beregne lidt rundelig; man maatte have Noget at løbe paa, saaledes at det nødvendigt maatte fordyre Operationerne noget til Skade for vedkommende Afløser. Underledes jo; hvor Staten træder ind. Staten er jo det Heles Tjener, den benytte vi-aa tidt. Hvormange Opoffelser har Staten ikke gjort for Fæstevæsenet og for saamange andre Forhold for at lempe dem. Jeg skal ikke tale her om, hvad Statskassen i andre Lande har gjort for Tjenderne, der er Lande, hvor den endog har betalt en Trediedel af den Afsløningssum, som private Tjendeeiere skulle have, fordi Staten mente, at det var en noget mislig og ikke altid ganske retfærdig Afgift, der var Tale om, og den har derfor ligefrem taget meget store Beløb fra samtlige Statteyhedere og anvendt derpaa. Det have vi ikke foreslaaet; vi have ikke villet paalægge Statskassen nogen Udgift; men vi have ganske vist troet, at Statskassen kunde foretage denne for hele Samfundet saa hensigtsmæssige Operation; thi den var nærmest dertil. Jeg tillod mig allerede, da jeg indbragte Lovforslaget, at nævne, at Erfaringen viste, at de Obligationer, som i Reglen stode høiest, var de meget bekjendte ensformede Obligationer, som gaa paa Markedet. Intet er uheldigere end at skabe en Mængde forskjelligeformede Obligationer; saa bliver den sammenlagte Kurs lavere, end naar man tager en ensartet bestemt Form. Det viser Erfaringen noksom fra andre Lande, fra Finantsernes Historie som fra Pengeinstitutternes Erfaring. Det var en Grund, hvorfor jeg fandt det hensigtsmæssigt at drage Staten ind. At Kommunerne skulle kunne ordne dette, er mig ikke klart; det er mig navnlig ikke klart, hvorledes det kan gøres paa en hensigtsmæssig Maade, saaledes, at navnlig Tjendeeieren paa nogen som helst Maade kan komme til sin Ret. Jeg vil tilføie, at helt igjennem vil Statskassen dog ikke have noget Tab deraf. Statskassen er jo selv Tjendeeier, og jeg skal her tillade mig tillige at sige det Samme, som jeg oftere har gjort gjældende, at det altid maa have sin Interesse for Statskassen, som paa engang

har Gjæld og paa den anden Side har Fordringer, at kunne kompensere; derved spares Penges Betaling og Administration, og i den Henseende kunde Staten maasse endog have en lille Fordel deraf. Forresten skal jeg indrømme, at Statskassens Arbejde i andre Henseender vil blive noget mere kompliceret, Amtstuerne ville faae endel at beregne, skjøndt neppe Forhold, der ere vanskeligere end de almindelige Forhold, hvormed Amtstuerne have at gøre. Allermindst forekommer det mig, at den høitærede Finantsminister skulle have Noget derimod, selv om Statskassen efter denne Lov skulle komme i Besiddelse af endel faste Ydelsler; thi jeg erindrer, at han for har udtalt overfor mig, at han fandt det betænkeligt at afløse Gammelskatten, fordi han satte Pris paa, at Staten havde saadanne faste Ydelsler. Det er uregtelig en Mulighed, at Statskassen kan komme til at besidde saadanne faste Ydelsler, naar Tjendeeieren kunde ønske afløst, men Tjendeyhederne ikke. Efter den ærede Finantsministers Opfattelse maatte dette jo imidlertid være ganske hensigtsmæssigt for Statskassen; efter min Betragtning er det just ikke nogen Fordel for Statskassen, medens det derimod kan have en stor Interesse for et meget stort Antal Medborgere, at Staten indlader sig derpaa. — Hvis ærede Medlemmer nu ville kaste Blikket paa de forskjellige Sider, hvorfra vort Forslag er bedømt, ville De se, at det er blevet bedømt saaledes, som ethvert maadeholdent Reformforslag maatte blive det. Paa den ene Side ere de, der staa paa det Bestaaendes Standpunkt, fremkomne med endel Betæneligheder, der dog ikke forekomme mig at være af anden Bessaffenhed, end at de kunne overvindes, og ikke engang er der fra den ærede Ministers Side fremkommet Noget, der bestemt talte mod Lovforslaget. Paa den anden Side er der visse ærede Medlemmer, som gaa saa yderligt, at de ikke kunne vente, at de Ting, som de tage Ordet for, i og for sig skulle kunne gennemføres. Naar jeg lægger det sammen, har jeg for Dieblirket godt Haab om, at det Forslag maa blive til Lov, vi have betroet til det høie Thing — ganske vist for at det skal blive yderligere forandret, og jeg ventter blandt An-